

De risicoanalyse voor het bepalen van de nodige EHBO voorzieningen

Dr. Maurits De Ridder

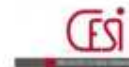
Arbeidsgezondheidskunde, Universiteit Gent

A.D. Humanisering van de arbeid, FOD WASO

Federale Overheidsdienst
**Werkgelegenheid, Arbeid
en Sociaal Overleg**

Praktische gids voor bedrijfseerstehulp

Eerste hulp

Titel 5. van Boek I van de Codex
over het welzijn op het werk

Art I.5-1.

De werkgever is ertoe gehouden in functie
van de aard van de activiteiten en
van **de resultaten van de risicoanalyse**,
de **nodige maatregelen** te treffen.

Koninklijk Besluit van 15 december 2010 betreffende de eerste hulp die
verstrekkt wordt aan werknemers

- die slachtoffer worden van een **ongeval**
- of die **onwel** worden.

Inhoud van de eerste hulp organisatie

1. eerstehulpmiddelen,
2. personen,
3. verzorgingslokaal,
4. interne communicatie en alarmering van hulpdiensten buiten de onderneming,
5. transportmiddelen (naar het verzorgingslokaal, naar een verzorgingsinstelling, naar de woning),
6. procedures voor eerste hulp,
7. informatie en vorming van de werknemers betreffende de organisatie van de eerste hulp in het bedrijf,
8. evaluatie en aanpassing van de organisatie van de eerste hulp.

Organisatie van eerste hulp

Rekening houden met:

1. Aantal werknemers en aanwezigen en bijzonder gevoelige personen (epilepsie, allergie, diabetes)
2. Aard van de activiteiten
3. De risicoanalyse

1. **Retrospectief:**

Ongevallen en onwel worden in het verleden (register van **interventies**, ongevallensteekkaarten + genomen maatregelen)

2. **Prospectief:**

- Reeds bestaande risicoanalyses (machines, installaties)
Wat er allemaal kan **fout gaan** + de **gevolgen**
- Co-Prev Checklist Risicoanalyse (Bijlage 1 A)
- Op te maken samen met arbeidsgeneesheer (bedrijfsbezoek)

Bijlage 1A: Checklijst Risicoanalyse EHBO door bedrijfsarts: (tool 1)

1. Risico's gebonden aan de activiteiten in de onderneming:

Risico	Probleem	Gevolgen?	Voorzieningen
Manueel hanteren van lasten	Overbelasting, niet comfortabel werkhouding	Spier- of peesscheur, fractuur, acute lumbago	Materiaal: "Cold pack" Verzorgingslokaal?
Val	uit de hoogte, uitschuiven, struikelen	Spier- of peesscheur, fractuur, ontwrichtingen, kneuzingen, wonden, hersenschudding	Materiaal: "Cold pack", wondverzorgingsmateriaal Houding? Verzorgingslokaal?
Elektriciteit	Contact met elektriciteit	Shock, verbranding, bewustzijnsverlies, hartproblemen	Materiaal: Nooddouche (enkel bij hoogspanning), AED? Houding? Verzorgingslokaal? Specifieke opleiding hulpverlener?
Werkplaatsgebonden risico's, transportmiddelen- orde en netheid op de werkplaats	Inklemmen, ophanging, getroffen worden door bewegende delen, scherpe kanten- en hoeken, splinters, stof, val van een voertuig	Amputaties, fracturen, wonden, ontwrichtingen, oogbeschadiging, besmetting	Materiaal: wondverzorging. materiaal, splinterpincet, oogspoelfles, "Cold pack", Houding? Verzorgingslokaal?
Gevaarlijke stoffen	Blootstelling aan chemicaliën- vooral bij lekkages, ioniserende straling, andere straling	Onwelzijn, overgeven, concentratiestoornis, hoofdpijn, luchtwegproblemen (verstikking), chemische brandwonden ogen en huid	Materiaal: Nooddouche, oogspoelfles- eventueel antidota (Diphoterine® of neutrale spoelmiddelen) Bescherminsmasker (P 3) en latexvrije handschoenen voor de hulpverlener. Houding? Verzorgingslokaal? Specifieke opleiding hulpverlener?
Temperatuur, zon	Koude- of hitte-effecten, weersomstandigheden.	Zonneslag, hittedslag, hypothermie, brandwonden, vrieswonden	Materiaal: brandwondengel (Flamigel®), vetgaasverband of niet klevend steriel compres (Melolin®) Houding? Verzorgingslokaal?

1. Eerste hulp materiaal

Art. 1.5-4

EHBO middelen bepalen: basismateriaal, een verbanddoos en eventuele aanvullingen

- welke middelen?
- waar moeten die aanwezig zijn? (responstijd)
- toezicht op effectieve aanwezigheid

In theorie: voor elk bedrijf verschillend

In praktijk: vele risico's (zowel werkgebonden als persoongebonden) zijn gemeenschappelijk en komen voor in alle bedrijven

Daarom:

basispakket + **specifieke middelen** voor specifieke risico's

Voorstel van (basis)verbanddoos:

- brochure van FOD WASO
<http://www.werk.belgie.be/publicationDefault.aspx?id=34486>
- artikel De Ridder in Veiligheidsnieuws 170
- Praktische Gids Co-Prev Bijlage 2A
- Rode Kruis Vlaanderen

EERSTE HULP OP HET WERK

2.3.2 Indicatieve inhoud van de verbanddoos

Dit is een lijst met een indicatieve inhoud waarin kan worden voorzien door de ondernemingen van de groepen A, B en C en afhankelijk van het type activiteiten voor een onderneming van groep D :

- ▶ steriele katoenen driehoeksverbanden (90x90x127 cm)
- ▶ niet-steriele katoenen driehoeksverband (90x90x127 cm)
- ▶ elastische verbanden type Velpeau 5 en 7 cm
- ▶ zwachtels van elastisch gezoomd gaas 5 en 7 cm
- ▶ niet-steriele kompressen of vervallen steriele kompressen
- ▶ doos met steriele individueel verpakte kompressen (5x5 cm) (7.5x7.5 cm) (10x10 cm)
- ▶ rolletje hypoallergische kleefpleister 1.25 en 2.5 cm
- ▶ steriele individueel verpakte wondpleisters
- ▶ ontsmettingsmiddel voor open wonden - klaar voor gebruik
- ▶ ontsmettingsmiddel voor materiaal (pincet, schaar, naald) of eigen handen: ontsmettingsalcohol 70%
- ▶ aluminium isolatiedeken
- ▶ doos handschoenen voor eenmalig gebruik
- ▶ folie met filter voor bescherming bij mond-op-mond
- ▶ brancardierschaar (openknippen kledij, gordel, ...)
- ▶ fijn inox schaar
- ▶ fijn inox splinterpincet
- ▶ veiligheidsspelden
- ▶ neutrale zeep (bij voorkeur vloeibaar) en zuivere handdoek en washandje
- ▶ ijszakjes voor diepvriezer of instant ice
- ▶ lijst met nuttige telefoonnummers (intern bedrijf - extern)
- ▶ schrijfmateriaal
- ▶ ongevalaangifte
- ▶ nota "dringende verzorging in afwachting van de komst van een geneesheer"

Organisatie van de eerste hulp op de werkvloer

In bedrijven kan er wel eens iets mis gaan. Een ongeluk is snel gebeurd, zelfs al doet men nog zo zijn best om het te voorkomen. Werknemers kunnen ook onwel worden op de werkvloer. Het bedrijf moet hier op voorbereid zijn zodat slachtoffers zo snel mogelijk de nodige zorgen kunnen krijgen. Daarom moet elke werkgever eerste hulp organiseren, op maat van zijn onderneming.

De basisinhoud van een verbanddoos ziet er als volgt uit:

- 3 steriele noodverbanden (= kompres met zwachtel)
- 2 steriele katoenen driehoeksverbanden 90x90x127 cm
- 2 niet-steriele katoenen driehoeksverbanden
- 2 crêpe zwachtels (5 en 7 cm)
- 2 zwachtels van elastisch gezoomd gaas (5 en 7 cm)
- doos steriele individueel verpakte kompressen (5x5 cm) (7.5x7.5 cm) (10x10 cm)
- niet-steriele kompressen of vervallen steriele kompressen
- 2 rolletje hypoallergische kleefpleister (1.25 en 2.5 cm)
- doos steriele individueel verpakte wondpleisters
- ontsmettingsmiddel voor open wonden, klaar voor gebruik
- ontsmettingsmiddel ontsmettingsalcohol 70% voor materiaal (pincet, schaar, naald) of eigen handen
- aluminium isolatiedeken
- latexvrije handschoenen voor eenmalig gebruik
- pocket mask
- brancardierschaar (openknippen kledij, gordel, ...)
- fijn inox schaar
- fijn inox splinterpincet
- veiligheidsspelden
- neutrale zeep (bij voorkeur vloeibaar) en wegwerp zuivere handdoek en washandje
- instant coldpack
- lijst met nuttige telefoonnummers (intern bedrijf - extern)
- schrijfmateriaal
- nota 'dringende verzorging in afwachting van de komst van een geneesheer'

Co-Prev Praktijkrichtlijn

Bijlage 2A: Checklist eerstehulpmateriaal (eerste variant) (tool 3)

Checklist eerstehulpmateriaal

Onderneming/organisatie:

Eerstehulplocatie (plaats, nummer):

Ingevuld door:

Datum:

OK / NOK / NVT	Opmerking	Eerstehulpmateriaal	Omschrijving en/of toelichting	Inhoud verbanddoos D	Inhoud verbanddoos A- B-C	Nuttige uitbreiding A-B-C	Specifieke risico's
		Water, zeep, eventueel een handborsteltje en papieren handdoekjes	Bij voorkeur een pompje met vloeibare zeep. Zacht handborsteltje voor handreiniging.		X		
		Alcoholgel	Voor handontsmetting.		X		
		Wegwerphandschoenen	Handschoenen beschermen hulpverlener en slachtoffer tegen overdracht van ziektekiemen. Bij voorkeur vinylhandschoenen (ze bevatten geen latex; sommige mensen krijgen een allergische reactie na contact met latex).	X	X		
		Ontsmettingsmiddel	Een gebruiksklaar product dat de wonde niet of slechts oppervlakkig verkleurt. Bij voorkeur in flacons voor eenmalig gebruik (unidose) of in de vorm van ontsmettingspray.	X	X		

Specifieke middelen (arbeidsgeneesheer)

Voorbeeld:

- oogspoelfles
- nooddouche
- tekentang
- AED
- antidota
 - cyanide
 - waterstoffluoride

Bijlage 2C: Richtlijnen i.v.m. chemische ongevallen – antidota (tool 6)

Belangrijke voorafgaandelijke opmerking

In het kader van mogelijke blootstelling aan chemische agentia, is het noodzakelijk overleg te plegen met de arbeidsgeneesheer voor het ter beschikkingstellen van aangepast EHBO materiaal en mogelijke antidota.

De basisprincipes voor de eerste hulpverlener zijn:

1. Beschermt u zelf – gebruik aangepaste PBM's en EHBO materiaal
2. Tracht de opgenomen hoeveelheid stof in het lichaam zoveel mogelijk te beperken
3. Denk aan laattijdige reacties en **verwijs door voor professionele opvang.**

EHBO voor corrosieve stoffen

Corrosieve stoffen kunnen wanneer ze in contact komen met de huid of de slijmvliezen onherstelbare letsels veroorzaken. Vooral ter hoogte van de ogen kan de schade groot zijn. Als we met deze producten werken zullen we een EHBO moeten organiseren die er voor zorgt dat in geval van een ongeval de schade zo klein mogelijk blijft. Spoelen is de boodschap. Maar hoe snel, met wat, hoe veel en hoe lang is de vraag.

Maurits De Ridder
Arbeidsgezondheidkunde, Universiteit Gent
Humanisering van de arbeid, FOD WASO

2. Personen: kwalificaties

- **Aangeduide personen**
 - liefst initiatiecursus van **4 uren** met 3-jaarlijkse herhaling (inhoud zie Praktische Gids Co-Prev 3.3.2)
- **Hulpverleners met basiskennis**
 - opleiding van minimaal **15 uren** en jaarlijkse bijscholing van minimaal 4 uren
(afwijkingen onder voorwaarden mogelijk voor de jaarlijkse bijscholing: zie 8 voorwaarden van Co-Prev)
- **Hulpverleners met basiskennis en specifieke kennis**
 - indien specifieke risico's (toxische stoffen, besmet materiaal, elektrocutie,...) die onvoldoende aan bod zijn gekomen in de basiskennis
 - extra opleiding van **enkele uren**
- **Verpleegkundigen**

Vorming en bijscholing van de hulpverleners met basiskennis

- De **inhoud** van de basiskennis en -vaardigheden is vastgelegd in de Bijlage I.5-1 van de Codex.
- De **voorwaarden** voor de organisatie van de **cursussen** staan in art I.5-10 van de Codex.
- **Instellingen** die deze vorming geven zijn opgenomen in een lijst gepubliceerd door HUA, FOD WASO op <http://www.werk.belgie.be/erkenningenDefault.aspx?id=5038>

Vorming en bijscholing van de hulpverleners met specifieke kennis

Georganiseerd door instellingen, sectoren, beroepsorganisaties of werkgevers die beroep doen op **personen of organisaties** waarvan de **bevoegdheid** inzake het verstrekken van eerste hulp aan werknemers die het slachtoffer zijn van ongevallen of aandoeningen verbonden aan risico's die inherent zijn aan de specifieke activiteit van de onderneming **algemeen aanvaard** is.

Bijscholing van de hulpverlener

- **Jaarlijkse** bijscholing van **4 uren** gericht op het behoud van de basiskennis en –vaardigheden en bijbrengen van nieuwe of geëvolueerde eerste hulppraktijken of –kennis.
- Kan van **afgeweken** worden op voorwaarde dat de werkgever aantoont, op basis van een voorafgaandelijke risicoanalyse en na voorafgaand advies van de arbeidsgeneesheer en het comité dat een bijscholing georganiseerd **om de twee jaar** geen afbreuk doet aan de kennis en de vaardigheden waarover de hulpverlener moet beschikken

Co-Prev Praktijkrichtlijn

Afwijking van de jaarlijkse bijscholing is mogelijk wanneer voldaan is aan elk van volgende 8 voorwaarden:

Voorwaarden	JA	NEE
Het gaat om een onderneming of instelling met een beperkt risico (vb. bank) of een gemiddeld risico (assemblagebedrijf, atelier) en niet om een bedrijf met een groot risico (bouw, automobiel, staalindustrie, scheikundige sector).		
Het gaat om een activiteit zonder speciale risico's waarvoor geen specifieke (aanvullende) EHBO-opleiding nodig is (zoals voor chemische agentia, biologische agentia, ...).		
Het aantal werknemers is beperkt tot maximaal 50 personen die tegelijkertijd aanwezig zijn.		
Het aantal derden dat tegelijkertijd aanwezig kan zijn is beperkt tot 50 personen. De groep van derden omvat geen overmaat aan kinderen of bejaarden.		
De gemiddelde leeftijd van de werknemers ligt tussen 18 en 45 jaar.		
Uit de registratie van de EHBO-ongevallen (laatste 3 jaar) blijkt dat het om mineure en kleine ongevallen of incidenten ging waarvoor slechts minimale verzorging nodig was zonder werkverlet.		
Er kwamen de laatste 3 jaar geen zware ongevallen of incidenten voor in het bedrijf.		
De hulpverleners zijn gemotiveerd om hun taak uit te oefenen en scholen zelf bij.		

Bepaling van het aantal personen

Afhankelijk van

- de resultaten van de risicoanalyse
- de kenmerken van de activiteiten
- het aantal werknemers
 - op verschillende locaties: spreiding van het personeel, afstanden binnen het bedrijf (responstijd)
 - op verschillende momenten van de dag: de ganse duur van de arbeid (ploegen, flexibele werktijd, overuren, weekendwerk)
- de mogelijke afwezigheid van hulpverleners wegens ziekte, verlof (de ganse duur van de arbeid moet afgedekt zijn)

Bijlage 3: Indicatieve indeling van het personeel dat instaat voor de eerste hulp (Tool 7)

	1-19 werknemers	20-499	+500
--	-----------------	--------	------

Groot risico (bv. bouw-, automobiel-, scheikundige sector, staalindustrie)

aangeduide personen	alle werknemers (min 50 %)		
hulpverleners	OF minimum 1	minimum 1 per begonnen schijf van 20	minimum 1 per begonnen schijf van 20
verpleegkundigen		1 (vanaf 200)	minimum 1 per begonnen schijf van 500

Gemiddeld risico (bv. assemblagebedrijf, atelier)

aangeduide personen	minimum 1		
hulpverleners		minimum 1 per begonnen schijf van 50	minimum 1 per begonnen schijf van 50
verpleegkundigen			1 per 500

Beperkt risico (bv. kantoren)

aangeduide personen	minimum 1		
hulpverleners		minimum 1 per begonnen schijf van 50	minimum 1 per begonnen schijf van 50
verpleegkundigen			1 vanaf 1000

3. Verzorgingslokaal

In A, B en C bedrijven tenzij uit de risicoanalyse blijkt dat dit niet noodzakelijk is

Co-Prev praktijkrichtlijn:

Afwijking van de verplichte ter beschikkingstelling van een verzorgingslokaal is mogelijk wanneer voldaan is aan elk van volgende 6 voorwaarden:

Voorwaarden	JA	NEE
Het gaat om een onderneming of instelling met een beperkt risico (vb. bank) of een gemiddeld risico (assemblagebedrijf, atelier) en niet om een bedrijf met een groot risico (bouw, automobiel, staalindustrie, scheikundige sector).		
Het gaat om een bedrijf ingedeeld als C-bedrijf en niet om een A- of B-bedrijf.		
Het gaat om een activiteit zonder speciale risico's waarvoor geen specifieke (aanvullende) EHBO-opleiding nodig is (zoals voor chemische agentia, biologische agentia, ...).		
Er is een verzorgingslokaal dat voldoet aan de voorwaarden in het K.B. 'eerste hulp' (o.a. warm en koud water, verbanddoos, aangeduid met correcte pictogram,...) maar dat nog een andere, voor de eerste hulp niet storende bestemming heeft (vb. kantoor van de ploegbaas die ook hulpverlener is).		
Uit de registratie van de EHBO-ongevallen (laatste 3 jaar) blijkt dat het om mineure en kleine ongevallen of incidenten ging waarvoor slechts minimale verzorging nodig was zonder werkverlet.		
Er kwamen de laatste 3 jaar geen zware ongevallen of incidenten voor in het bedrijf.		

4. Transport

Voor zover er geen tegenindicaties zijn

- naar het verzorgingslokaal (draagberrie)
- naar een verzorgingsinstelling (ambulance)
- naar de woning van het slachtoffer (taxi)

Scenario's bedenken.

5. Evaluatie van de eerste hulp organisatie

Art. 1.5-3.- § 2:

De werkgever **evalueert** de eerste hulp maatregelen en **past ze aan** rekening houdend met

- de incidenten en ongevallen die zich hebben voorgedaan
- de technologische evolutie in de onderneming
- de evolutie in de eerste hulpverleningstechnieken.

Art II.1-5.- 3° (interne dienst PBW):

Arbeidsgeneesheer moet toezicht houden op de organisatie van de eerste hulp en dringende verzorging van de werknemers die het slachtoffer zijn van een ongeval of getroffen worden door ziekte.

Praktisch: **jaarlijks overleg** tussen

- interne preventieadviseur
 - arbeidsgeneesheer
 - coördinator van de eerste hulp
- met controle van het register van eerste hulp interventies en de arbeidsongevallensteekkaarten.

Bijlage 1B: Vragenlijst EHBO: tool 2

Deze vragenlijst is **bedoeld voor de hulpverleners** in bedrijven (leidraad) en kan dienen voor de algemene risicoanalyse EHBO

Algemene vragen

Afdeling: _____

Aantal mensen in de afdeling: _____

U naam: _____

EHBO - procedure

		Opmerking
Zijn de instructies / procedures voor EHBO aanwezig? Indien ja, zijn deze zichtbaar opgehangen? Zijn ze gekend? Voldoen deze?	J / N	
	J / N	
	J / N	
	J / N	
Zijn de noodnummers zichtbaar opgehangen? Zijn ze gekend? Weet iedereen wie ze moeten opbellen bij een ongeval? Bv ook de mensen van de ochtendploeg	J / N	
	J / N	
	J / N	

Hulpverleners

		Opmerking
Hoeveel hulpverleners zijn er in uw afdeling?	_____	Namen hulpverleners? _____ _____
Vindt u dat er voldoende gediplomeerde hulpverleners zijn?	J / N	
Verzorgt u wonden?	J / N	
Indien u wonden ZELF verzorgt:		
Hebt u een opleiding gehad als hulpverlener?	J / N	
Ik welk jaar was uw laatste herhalingsles EHBO?	_____	
Vindt u dat u voldoende kennis hebt voor de basisverzorging? (wonden, kneuzing, ...)	J / N	
Vindt u dat u voldoende kennis hebt voor reanimatie, amputaties, ...	J / N	
Hebt u een EHBO - vervanger wanneer u niet aanwezig bent?	J / N	
Hebt u nood aan een EHBO - herhalingsles?	J / N	
Indien u wonden NIET zelf verzorgt		
Wie verzorgt de gekwetste personen?	J / N	
Wat als die persoon niet aanwezig is?	J / N	
Is die persoon vlot te bereiken?	J / N	
Vindt u dit een goede oplossing?	J / N	Indien neen, wat zou u aanraden? _____

Bedankt voor uw aandacht.

